

סערה חסרת-תקדים זיעזעה את העדה הדרוזית, גרמה לאלימות

המשטרה - להגנת טאריף!

התהלוכה השנתית הרגילה התפתלה בשביל של כפר-חטיף. נביאם - נבי שועייב - המוזהה עם יתרו, חותן משה. אולם בכל זאת היה השבוע משהו שונה מן הרגיל. מתיחות מורה אספה את המעמד. מאות השוטרים חבושי-קסדות, שעמדו דרוכים, נראו אף הם כאילו להתפרצות בכל רגע. כלי-היורה, שירותיהם הפראיות מחשמלות את האווירה בכל שנה, נעדרו הפעם, כמעט כל צעירי העדה החרימו את החגיגה, נכבדי המדינה לא הורו, והחג קוער הפך לכינוס מדוכא של זקנים.

כי מאז קום המדינה לא שררה עוד מתיחות פנימית כזאת בקרב העדה הדרוזית בישראל כמו השבוע - וכל אדם בחגיגה ידע זאת.

אזרחים והשמן בשתי מחברות

מראית-עין, החלה מתיחות זו לפני חודש, למחרת יום הפעת גליון העולם הזה (1176). גילוי העתון, שהוא העתון העברי הנקרא ביותר בין כל המיעוטים בישראל, כולל הדרוזים, פשטו במהירות הבזק בכל הכפרים של 20 אלף הדרוזים בישראל. גילויים אלה טיפלו בפרשה שהחלה כאשר התלונן צעיר בשם עמוס פרידמן (23) כי עבודת-מחקר שלו על מהות הדת הדרוזית הסודית, אותה הגיש לגליצה"ל לשם תיסכות, נגנבה ונעלמה. פרידמן, יליד ראשון-לציון, פנה לכמה עורכי-דין כדי להגיש תביעה אזרחית נגד התחנה, לדרוש ממנה פיצויים בשיעור 20 אלף ל"י. סכום זה לא נראה מוגזם בעיניו. כי, טען פרידמן, הוא חיבר את המחקר תוך סיכון נפשו, בשעה שהתארח בכפר דרוזי, אצל חבר שהוא בן משפחה מכובדת, הצליח, לדבריו, לשים את ידו על כתבי-הקודש הסודיים של הכת.

מאחר שלפי חוקי הדרוזים דינו של אדם המגלה את פרטי דתם הסודית הוא מות, טען פרידמן בתוקף כי ערך מחקרו רב מאד. מול תביעה זו, פתחו שלטונות הבטחון בהקירה נמרצת, כדי לגלות מי גנב את המחקר. אחרי שהחשד נפל על אחד העובדים של התחנה, נלקח הלה לחקירה תקיפה ביותר, הודה לבסוף כי המחקר נמצא בחדרו. הוא העביר אותו לחוקריו. היו אלה שתי מחברות של 12 דפים כל אחת, כתובות ככתבי-יד בצירוף תצלומים. תוכן המחקר: עיקרי כתבי-יד הדת של הדרוזים על (א) בריאת העולם, (ב) האלוהים והשטן, (ג) הטוב והרע.

אפילו הנשים למען המדינה

רגע שנודעו פרטים אלה בכפרי הדרוזים, געשה ההתרגשות בצורה חסרת-תקדים. מכיון ששייך אמין טאריף, המנהיג הרוחני של העדה בישראל, הוא חסר-בנים, נפל החשד כמעט אוטומטית על בן אחיו, נעים, בנו של הקאדי הדרוזי סלמאן טאריף. מרכז ההתרגשות היה בכפר ג'וליס, כפרם של הטאריפים. הגיפ של נעים הוצת. לדברי המשפחה, היו נתונים חיי נעים וחי כל בני טאריף בסכנה. מישהו דאג להפיץ את השמועה כי נעים קיבל 35 אלף ל"י עבור מכירת כתבי-הקודש.

יתכן כי הפרשה עצמה לא היתה מקבלת אופי כה חמור, לולא

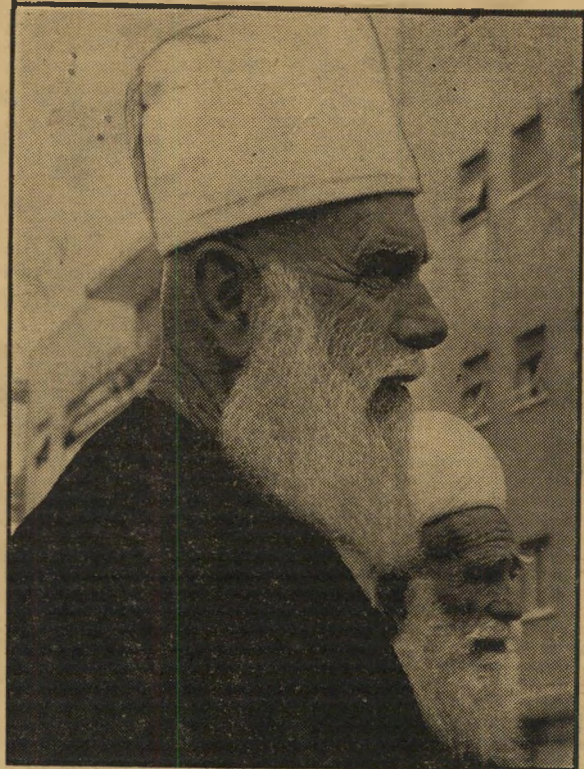

נעים טאריף ואביו - אילו היה זה בני -

פעלו ברקע מניעים גסורים. כי אף שהדרוזים חרדים לסודיות דתם, הרי נכבדיהם יודעים שעיקריה פורסמו זה לא פעם. האנציקלופדיה בריטניקה, למשל, כוללת מחקר מקיף ומפורט על עיקרי דת זו, שנוסדה לפני 1000 שנה ככת פורשת מן האיסלאם. הגלויים על מחקרו של פרידמן היו רק הקש ששבר את גב הגמל. זה מכבר קיימים בעדה בישראל חילוקי-דעות עמוקים, בהם מתמזגים סכסוכים משפחתיים, אינטריגות מפלגתיות ואף בעיות רעיוניות יסודיות.

אישביעי הרצון של כמה מן המשפחות האחרות מהנהגת משפחת טאריף, הנמשכת כבר 300 שנה, השתלבה עם ההרגשה הרחפת בחוגים רבים בעדה, ובעיקר בין הצעירים, כי ההודעות הדרוזיות עם מדינת ישראל פוגעת באינטרסים של הדרוזים בשאר ארצות

* הדרוזים, הקוראים לעצמם "מוואדיין" ("ייחודיים"), טוענים כי אללה הופיע כמה פעמים בדמות בני-אדם, ביניהם ישו (אך לא מוזמל), ובפעם האחרונה בדמות הליף אלי-חאנס.

אחים אמין וסלמאן טאריף - הייתי יורה בו!

המרחב, שם מופיעים הדרוזים כערביים לאומניים, שרק דתם שונה. בכמה ארצות - כגון לבנון - אף נמנים נכבדים דרוזיים עם התומכים העיקריים של עבד אל-נאצר וסיסמאותיהם הלאומיות. מחלוקת אחרת היא על רקע הוזהות הדרוזים עם מפלגות ציוניות שונות. תנועת-החירות ניסתה זה מכבר לרכוש כמה נכבדים דרוזיים, בהפיצה את הדעה כי הדרוזים והיהודים חייבים להילחם יחדיו נגד הלאומיות הערבית, אותה היא מזהה עם האיסלאם. באיורה זו, נמצאו ידיים שששו לגצל את גילויי העולם הזה כדי ללכד את כל העדה נגד משפחת טאריף. בעליהן יזמו כינוס בכפר יאסיף, בבית נבי אליאס, בהשתתפות ששים נציגים דרוזיים 17 כפרים. על סדר-היום: הצעה להדיח את אמין טאריף ואת אחיו הקאדי, ליטול מידתה את הפיקוח על המקום הקדוש של נבי שועייב. האח, סלמאן טאריף, הואשם, בין השאר, בכך שהבטיח לפני שנתיים בחגיגות שועייב כי הדרוזים יקריבו אפילו את נשור תיהם למען מדינת-ישראל.

מטר ההכחשות

מזל איום זה על חיהם ועל מעמדם, התעוררו הטאריפים לפעולה נואשת. הכריז סלמאן טאריף: "אילו היה בני מגלה את הסודות, הייתי יורה בו ואחר-כך בעצמי!" תחילה שיגרו מכתב למערכת העולם הזה (1178), בו הסתפקו בקביעה כי לשייך אמין טאריף אין בן, וממילא לא יכול היה למסור את סודות הדרוזים לעמוס פרידמן. כבר למחרת היום התקשרו אנשי השייך עם המערכת, ביקשו ממנה לפרסם כי מגלי הסודות אינם בני משפחת טאריף, ואף אינם בני כפר ג'וליס. אולם בנייתיים הגיע השבוע יום חגיגות שועייב, ושייך טאריף חשש כי ביום זה תיערך נגדו פעולה עליידי הדרוזים המקובצים. לכן לא חיכה להופעת גליון נוסף של העולם הזה, אלא מיהר אל ניצב-משנה אברהם זלינגר, מפקד מחוז הצפון של המשטרה. לאחר מכן מיהרה משלחת גדולה, בראשות השייך אמין, אחיו ובן אחיו, אל המפקח הכללי של משטרת ישראל בתל-אביב. דרישתם: פרסום הודעה מטעם המשטרה, שתבשר כי לא מטרו סודות דתיים. המשטרה, שחששה מפני מהומות חמורות שיטילו עליה צל, מיהרה להיענות לבקשה זו. היא גם היתה מעוניינת לשמור על מעמד הטאריפים, ידידי המשטרה. מטר של הכחשות משטריות, סותרות זו את זו, ירד על העתוננים. טען זלינגר תחילה, במסיבת עיתונאים: לגילויי העולם הזה "אין שחר". אך לאחר מכן אישר למעשה את עיקר גילויי העולם הזה, בטענה כי "הצעיר החיפאי עמוס פרידמן, אשר כתב לאחרונה מחקר סוציאולוגי-פולקלורי על מנהגי הדרוזים, לא התארח ולא נפגש עם שום אדם ממשפחת אמין טאריף, ולא עם בן משפחה אחרת בכפר ג'וליס".

בעוד שמתוך הכחשה שניה זו משתמע אישור שאמנם ביקר פרידמן בכפר דרוזי והתארח אצל צעיר דרוזי - אך לא באותו כפר ובאותה משפחה - הרי הפיץ המטה הארצי גירסה שלישית: שפרידמן בכלל לא ביקר בשום כפר, אלא ליקט קטעים ממחקרים שונים על הדרוזים, צירפם למחקר חובבני חדש ושיקר בטענה כאילו עיין בעצמו בכתבי-הקודש המוסתרים. "לא ניהלנו שום חקירה בענין זה", קבע דובר המשטרה. באופן טכני אמנם צדק: החקירה על גניבת המחקר לא נוהלה בידי המשטרה האזרחית, אלא על ידי מנגנון בטחוני אחר. הודיע מעריב, ביום בו פורסמו כל ההכחשות: "התביעה הצבאית הכינה את גליון-האישום נגד עובד לשעבר של גלי צה"ל, אשר ברשותו נמצא המחקר על הדרוזים... כותב המחקר, עמוס פרידמן, נקרא אתמול לשלטונות הבטחון בצפון לשיחה".

במדינה

העם

יום הצביעות

שמו הרשמי: "יום השואה והגבורה". מתאים יותר השם: "יום הצביעות וההתחמקות". כי מרי שנה נערכת מסביב ליום זה טרגי-קומדיה, השופכת אור על היחס הממלכתי שלי והציבורי למאורע הטראגי ביותר של המאה ה-20: השמדת יהודי אירופה, ביניהם קרובי-משפחה של כמחצית אזרחי המדינה. היום הקצריצר. עד כה היה "יום השור" אה" יום קצר מאוד. בניגוד לשאר ימות השנה, שארכם 24 שעות, ארך יום זה רק 12 שעות - משעה 7 בבוקר עד 7 בערב. סיודר זה הבטיח כי זכר חללי השואה לא יפריע לסדרי-החיים של האזרחים, כולל ביקור בבתי-הקולנוע ובמועדוני-הלילה. הפעם תבע אריה קובובי, ראש ירושם בישימהול ועלום-התכלית, כי היום יכלול 24 שעות, יתחיל כבר במוצאי-שבת, כי זה היום היחיד בשנה השייך לירושם, ודרכו של מוסד פקידותי היא להתפשט. אולם המועצה לביקורת סרטים של משרד-הפנים, שנדרשה להפסיק את הצגות-הקולנוע במוצאי-שבת, סירבה. היא הצביעה על ה"עובדה שאין חוק בארץ המחייב סגירת בתי קולנוע ביום-השואה, וכי על כן אין לה סמכות לכפות את הדבר על איש. כך הגיע הענין לידי האדם שהוא השופט העליון לכל בעיה ציבורית בישראל. דויד ברגוריון קבע על דעת עצמו כי יום-השואה יתחיל במוצאי-שבת, וקול-ישראל שידר את את ההחלטה, חסרת התוקף החוקי.

שירים נוגים. גם אחרי הכרעה זו, לא היתה כל אפשרות חוקית לדרוש מבעלי בתי-הקולנוע והתיאטרונים לסגור את עיניהם במוצאי-שבת, שהוא הערב המכונים ב" יותר בשבוע. המוסדות הנמתכים, התלווים בכספי הממשלה, כגון הבימה והתיאטרון הקאמרי, הבינו מיד את הרמז, הודיעו מרצון על ביטול הצגותיהם במוצאי-שבת. אך בתי-הקולנוע, השייכים עדיין ליוזמה הפרטית, סירבו להישמע לדבר שאינו חוק. הממשלה רק פנתה אליהם בבקשה להציג דבריים. התוצאות, בין השאר: ● קולנוע עזר, תל-אביב, ביטל הצגת סרט ערבי, הציג תחתיו סרט הודי. במודעה הודרו הקולנוע הלוודיע שהסרט הוא "עם שני רים נוגים", מחשש העין הרעה של הממשלה. ● קולנוע ארמוני-דיה, תל-אביב, ביטל הצגת סרט משעשע על גברברים, הציג תחתיו סרט מדכא "הולם" על ניתוחי-עיניים. מועדוני-הלילה היו פתוחים, מלאו מבקרים. איש לא טרח להציג את הסרטים המטפי-לים באמת בשואה. ישראל בקר, איש הבימה, לא הציג את ארוכה היא הודו, סרט שביים בשנת 1946 באירופה, על השור אה, יחד עם הסרט הדוקומנטרי הגאוני לילה וערפל, המתאר בצורה מוזעזעת אך אנושית את מחנה אושוויץ. סרט זה לא הוצג עדיין הצגה פומבית בישראל.

ארץ במוות-יכבי. למעשה הצטמצם יום הצביעות בהשמעת אופיקה שאיש לא התחשב בה, פרט לאנשים שנמצאו במקרה ברחוב ובטכסים חסרי-תוכן, שנתנו הודעות לכמה עסקים ממדרגה שניה להשמיע דברים באנא-ליים גישה לא רצה לשמעם. מה אדם להרקות יום זה מתוכנן? קרוב לודאי כי ממשלת ישראל אינה מעוניינת כיום להעלות את זכר השואה בצורה חרי-פה מדי, מחשש פן יישמש הדבר חומר-דלק לאופוזיציה, התוקפת את יחסיה עם גרמניה. (העיר השבוע ליצן: "אילו רצה בג'ורג'יון באמת להבלט יום זה, היה טדי קולק מארגן אף, במוות-יכבי ברחבי הארץ, משלם אפיה לירות לאמנים להופיע בערבי התיחות ומעמיד את כל הארץ על רגליה!"). הממשלה לא היתה רחוקה מן ההרגשה הציבורית, אף שאיש לא רצה להודות בכך, אין הציבור הישראלי רוצה לשמוע על זחעות אירופה - אם מתוך חשש שהפע"ים הישנים יכאבו יותר מדי; אם מתוך הס-תיגות מהיהודים שהלכו לטבח מבלי להתנגד; ואם מתוך שאיפה לשכוח את העבר ולנתק את הקשר בין ישראל והסרגויה היהודית. כך או כך, היה יום-השואה מחוזה עגום.

יחסים מרחביים

רעל בקאהיר

חזית הריגול היא החזית הסודית של ה"מרחב - אך היא אחת החזיתות הפעילות ביותר, בה אין המלחמה שוקטת אף לרגע. (המשד בעמוד 9)